

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Langó Istvánné Langó Terézia a fehérhímzés apostolának munkássága

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: elhunyt

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

☒ települési	☐ tájegységi	☐ megyei	☐ külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Langó Istvánné, Langó Terézia Apátfalván, 1927. november 29-én született. Tösgyökeres apátfalvi, aki hosszan tartó betegségeig Apátfalván lakott. Végtelenül szerény, egyszerű, de büszke ember volt, aki mélységében ismerte faluját, annak életmódját. A házimunka mellett,

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

kézügyességéből, szépérzékéből fakadóan a hímzéssel foglalatostkodott. Nem véletlen, hogy a helyi termelőségvetkezet 1978-ban felkérte hímzőszakkör vezetésére. Ennek a szakkörnek lett jogutódja később az akkori Művelődési Házban működő Díszítőművészeti Szakkör egészen 1988-ig, melynek szintén vezetője volt. Elvégezte a „C” kategóriás szakkörvezetői tanfolyamot is.

Az apátfalvi fehér hímzés mintáinak gyűjtése, őrzése, megtanítása, átörökítése volt hitvallása. Ez a hitvallás vezette, hogy a hímezni szerető lányok asszonyok az apátfalvi hímzést tanulják meg először. Ez mellett szinte hazánk minden tájegységének motívumvilágát is megismerték. Külön érték Terike néni munkásságából, hogy elkészített egy térképet, melyen minden tájegység hímzése szerepel (1. fotódokumentáció).

Szakköri tevékenységének legfontosabb érdeme az eredeti motívumanyag átadása volt, legyen az az apátfalvi, vagy legyen pl. kalotaszegi, vagy hódmezővásárhelyi. Ebben „könyörtelen” volt. Képes volt hetekig hímzőfonalak után járni Makóra, vagy Szegedre, hogy az eredeti színvilág jelenjen meg az elkészült munkákon. Nem csak a helyi, minden évben megrendezett kiállításokon láthatta Apátfalva a szakkör munkáját. A szakkör országos kiállításokon (Budapest, Debrecen, Nyíregyháza, Szeged, Makó) is bemutatkozott. Az ekkor kapott „kiváló” elismerések mutatják, hogy minden kézimunka Terike néni magas szakértelmét, gondosságát, minőségi munkáját dicsérik.

Nem csak a szakkört vezette. Sok, sok egyetemista, szakember felkereste otthonában. Mindenkinek készséges „mesélt” és megmutatta saját gyűjtését, nem csak az apátfalvi fehérhímzést, de a falu népviseletét, a textíliákat is.

A szakkör utolsó kiállítása 1988-ban, a 20 éves jubileumon volt. Bár a szakkör nem működött tovább, de Terike néni tovább „dolgozott”. A néprajzi kiállításokat az Ő szakmai irányításával rendezték. A helyi népdalkörnek a fellépő blúzt (1981), a néptáncsoportnak a kalocsai népviseletet (1988), a hagyományőrző csoportnak az apátfalvi népviseletet (2002) is ő tervezte.

1998-ban Apátfalva Község Képviselő-testülete „Apátfalva Községért” kitüntető címmel ismerte el tevékenységét.

Terike néni nem csak az apátfalvi fehérhímzés „apostola” volt. Gyűjtött minden olyan tárgyi emléket is, melyek az apátfalvi ember, szülők, nagyszülők életmódját, a tradicionális múltját mutatják be. Közel 300 db tárgyat adományozott (2005.) a Pátfalváért Egyesületnek, akik tisztelettel és féltve őrzik a múlt értékeit az Eszterlánc Ház „tisztaszobájában”. Az oda ellátogatók sokszor könnyes szemmel és ámulattal nézik mindazt, amit Terike néninek is köszönhetően őseik értékeit jelentik. A legszebbek talán a duplán hímzett párnavégek, terítők melyek, ma már szinte megismételhetetlenek.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Úgy mondjuk, „Apátfalva, a Dél-alföld gyöngyszeme”. Az apátfalvi ember különbözött nyelvében, szokásaiban, életmódjában a környező településektől. Ez magyarázható azzal is, hogy itt nem volt nagybirtok, és az apátfalviak, a pátfalviak zárt közösségükben sajátos kultúrát

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

alakítottak ki. Istenfélő, büszke, másoktól mindig különböző emberek akartak lenni és különbözőek voltak is.

A közösségen belül minden életterületnek megvoltak a „vezéregyéniségei” a szó legnemesebb értelmében. Egy ilyen „vezéregyéniség”, apostol és tanító, őrző és átörökítő volt, Langó Istvánné, Terike néni. Több helyen létezik országunkban fehér hímzés. Ahonnan őseink „hozták” az részben Jászjákóhalma. A mi fehérhímzésünk csak annyiban az, hogy fehér alapon, fehér lyukhímzés, de amiben a mienk különleges az az, hogy a levelek, virágszirmok, a páva, stb. duplán hímzett. Tehát ez is mutatja a pátfalvi ember másságát.

Terike néni egyedül az a személy volt falunkban, aki a legmagasabb színvonalon, elhivatottsággal, precizitással, minőségben „művelte e gyönyörű mesterséget.” Nem csak készíttést érzett arra, hogy saját maga gyönyörködjön egy-egy kézimunka elkészítésével, hanem készíttést érzett arra is, hogy gyűjtse a mintákat, azt átadja másoknak is. Őrző és átörökítő volt egy személyben. Nélküle, fogalmazhatunk úgy, nem maradt volna fenn az a csodálatos népi érték, mely csak a mi falunkra jellemző. Ma a 21. században és a jövő számára felbecsülhetetlen munkássága. Igaz, ma már nem készülnek párnavégek (bár turisztikai céllal akár készülhetne is), de a Terike néni által megőrzött motívumvilágot egyre többen használják ünnepi viseletük díszítéseként. Munkásságának dokumentálása a helyi értéktárban egy újabb elismerés (igaz már halála után), de javasolnánk a megyei, akár az országos értéktárba is.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Királyhegyesi Otília: Hagyományápolás. Az apátfalvi fehérhímzés nyomában Csongrád Megyei Hírlap 1984. szeptember 25.

Makó monográfiája 3. Makó néprajza Makó, 2008. 458. oldal

Dr Kovács Józsefné: Csongrád megyei fehérhímzések Szeged 1985.

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Ingyáll

6. Móra Ferenc Múzeum, leltári száma /továbbiakban MFM ltsz./:
52.1369.1. Szeged
7. MFM. ltsz: 52.1369.2. Szeged
8. MFM. ltsz: 1369.3 Szeged
9. MFM. ltsz: 53.270.1. Makó, 1907.
10. MFM. ltsz: 53.265.1. Apátfalva, 1907.
11. MFM. ltsz: 52.1484.1. Szeged, 1907.
12. Nyakfodor /muzli/
MFM. ltsz: 52.1497.1. Doroszló, 1913.

Férfi ing

13. MFM. ltsz: 55.67.1. Apátfalva
14. 1. Gyűjtés helye /továbbiakban Gy./: Balázs Jánosné, Apátfalva
Készült /továbbiakban K./: 1897.
 2. Gy: Szentesi Imréné, Apátfalva, K: 1899.
 3. Gy: Szentesi Imréné, Apátfalva, K: 1895.
 4. Gy: Tóth Ferencné, Apátfalva, K: 1896.
 5. Gy: Szentesi Imréné, Apátfalva, K: 1900.
15. 6. Gy: Tóth Ferencné, Apátfalva, K: 1905.
 7. Gy: Langó Mihályné, Apátfalva, K: 1906.

Alsószoknya

16. MFM. ltsz: 70.40.1. Kiskundorozsma, 1970.
17. MFM. ltsz: 52.1476.3. Szeged, 1906.
18. Gy: Török Imréné, Tápé, K: 1901.
19. Gy: Balázs Jánosné, Apátfalva, K: 1894.
20. Gy: Balázs Jánosné, Apátfalva, K: 1911.
21. Gy: Tóth L. Lászlóné, Apátfalva, K: 1902.

Kovács Józsefné: Csongrád megyei fehérhímzések c. könyv 7. oldala Langó Istvánné által gyűjtött kézimunkák, melyek mintarajza szerepel a könyvben.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:
<http://www.apatfalva.hu/index.php/ertektarfomenu>

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

1. Langó Istváné által készített térkép a népi hímzés tájegységeiről (Eszterlánc Ház)

Az első oldalon szereplő kép Terike néniről 1998-ban a kitüntető cím átvételekor készült.

Az 1980-as években készült fotók a Díszítőművészeti Szakkör foglalkozásairól és kiállításról:

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

1988. Az Apátfalvi Ifjúsági Néptáncsoport kalocsai népviselete, melyet Terike néni tervezett és irányításával az „egész falu” hímezte.

2018.

Eszterlanc Ház: a „tisztaszoba” egy részlete. A gyűjtemény nyolcvan százaléka Terike néni adománya.

A képet Pusztai Jánostól kaptam. (makói lakos) Megyei kézimunka kiállítás. A képen Terike néni.

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést támogató és ajánló levelek:

Olvasói levél

Volt egyszer egy szakkör

Amikor a hetvenes évek végén elkezdtem kézimunkázni csak úgy össze-vissza, szakszerűtlenül, a kész munkáimmal nem voltam megelégedve. Akkor még nem tudtam, hogy a piacon vásárolt és egyéb helyeken előnyomott darabok nagy része úgynevezett giccses, a jó ízlés határát súrolja. Valószínű, hogy tudatom alatt ráéreztem erre, s az elkészült munkám azért nem nyerte el a tetszésemet.

Azután hallottam, hogy a kultúrházban kézimunkaszakkör működik péntek esténként. Gondoltam benézek egy téli estén és meglesem, hogy ott milyen kézimunkákat készítenek az asszonyok.

A szakkört *Langó Terike* néni vezette. Sokan jártak akkoriban a foglalkozásokra és az első bekukkantásom alkalmával, mondanom sem kell, hogy csak ámultam, bámultam, mert az asszonyok kezében addig soha nem látott, szebbnél, szebb hímzések voltak munkálatban. Az apátfalvi fehérhímzéstől kezdve a dúsan hímzett kalotaszegi írásosig, a rábaközitől az úri hímzésig és más tájegységek nemesen egyszerű, gyönyörű mintái bontakoztak ki a szorgalmas ujjak alól. Hamar beszoktam én is ebbe a kellemes légkörbe, ami a szakköri foglalkozásokat jellemezte. Annál is inkább, mert ott láttam igazán, hogy értékes darabok kerülnek ki az asszonyok ügyes kezei alól. Igaz, *Terike néni* nem volt könyörületes hozzánk, megmondta őszintén kerek-perec, - hogy az ő szavait idézzem: „Fiam, ha már egyszer kézimunkán dolgozol, és nem sajnálod azt az időt és fáradságot, amit ráfordítasz, akkor legyen az a tájegységnek megfelelő eredeti darab.”

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Szigorúan ragaszkodott, hogy az alapanyagok: a vásznak, himzőfonalak, minőségben és színeikben országunk tájegységeinek, - melynek motívumkincseiben igen gazdagok – megfelelőek legyenek. Szigorúságában is megszerettette és megértette velünk, hogy az eredeti kézimunka, mely az igényesség páratlan bizonyítéka, méltón díszes darabja egy-egy kiállításnak és otthonunknak. Hogy igaza volt, a végeredmény, az elkészült munkák látványa bizonyította ezt a legjobban.

Terike néni már lány korában, a zárda iskolában is tanult hímzést, hiszen kötelező tantárgy volt. Később, mivel a kézimunka szeretete továbbra is megmaradt benne, Balatonalmádiban tanulta a hímzés minden fortélyát és ott szerzett szakkörvezetői képesítést. Hosszú évekig Apátfalva mellett, Szegeden is tartott foglalkozásokat hímző szakkörben. A teljességre, az eredetiségre való törekvése miatt ott is igényt tartottak a munkájára.

Többször voltunk kirándulásokon, különböző tájegységek országos kézimunka kiállításain. Az ott látottakkal gazdagabban tértünk haza s *Terike néni* kimeríthetetlen mintakincsei is újabb motívumokkal gazdagodott. Nem volt olyan minta, amit ő le nem rajzolt, ha az megtetszett neki, vagy valamelyikünknek ilyen kirándulásos alkalmakkor. Itthon azután tökéletesítette a rajzot, majd kinagyította, anyagra vitte, és már hímeztük is, ha kedvet kaptunk hozzá.

A téli péntek esti szakkörök hangulatát jó lenne ismét feleleveníteni s a szép eredeti kézimunkák elkészítésével *Terike néni* méltó utódai lenni.

Tőle kaptam a biztatást, a bátorítást és segítséget, ha elakadtam. A biztatás mellett rengeteg mintát kaptam meg, melyek gyönyörű hímzések sablonjai. És amire büszke vagyok, a mappa első oldalára írta fel: „Icának szeretettel, Langó Istvánné.”

Terike néni köszönöm, és még köszönöm azt is, hogy ezt a szép és nemes tudást átadta. Szeretném én is átadni a szakkör tagjainak, és mindenkinek, hogy akiben a szép kézimunka iránti vágy él, az teljesüljön, és gyönyörű darabokat készíthessen maga és mások örömére és otthona díszítésére.

Csapó Jánosné

Pátfalvi Szókimondó 2001. december 8. évfolyam 12.szám

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

KIVONAT

Apátfalva Község Képviselő-testülete 1998. június 30-án megtartott ülése jegyzőkönyvéből

75/1998. (06.30) sz. Képviselő-testületi határozat

Tárgy: "Apátfalva Községért" kitüntető cím adományozása

HATÁROZAT

- 1.) Apátfalva Község Képviselő-testülete munkájának elismerésként „**Apátfalva Községért**” kitüntető címet adományoz

Langó Istvánné
részére

a 8/1998. (04.28) sz. ÖR. alapján

- 2.) A következő cím átadására az 1998. évi Falunapok rendezvénysorozatának keretében kerül sor.
- 3.) Apátfalva község Képviselő-testülete Langó Istvánnénak a további munkájához sok sikert és elismerést kíván!

Határidő: 1998. július 25.

Felelős: Szentesi József polgármester

A határozatról értesítést kap:

- 1.) Langó Istvánné Apátfalva, Széchenyi u. 132.
- 2.) Szentesi József polgármester
- 3.) Sajtos László jegyző
- 4.) Nagy Istvánné pénzügyi csoportvezető
- 5.) Pakuné Furák Klára igazgatási előadó
- 6.) Irattár

K.m.f.

Szentesi József sk.
polgármester

Sajtos László sk.
jegyző

A kivonat hitelétül: Szigetiné Bálint Katalin

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

A hímzés hagyományainak ápolására alakult szakkörök az 1960-as évek végétől a megyei módszertani intézet fogta össze. A működési engedéllyel fölruházott szakkörvezetők más tájegységek hímzőkultúráján nőttek föl, de Makón és Apátfalván a fehérhímzésre tértek át. Dr. Kovács Józsefné megyei szakbizottsági főligyelő az apátfalvi Langó Istvánné²⁷ és a makói Kovács Józsefné hímzőkörvezetők részvételével gyűjtött Kiszomboron, Apátfalván, Tápén és Makón.²⁸ A fehérhímzés hagyományörzése szakköri tevékenységük révén Apátfalván és Makón volt a legerősebb. A hímzsminták gyűjtésével értékmegőrző munkát végeztek. Az eredeti minták újratervezésében, a megváltozott életkörülményekhez való alkalmazásban is jeleskedtek.²⁹ 1983-87-ben a makói szakkör elkészítette az ópusztaszeri szabadtéri múzeum makói hagymásház és a József Attila Múzeum udvarában berendezett apátfalvi ház fehérhímzéses textíliáinak hiteles másolatait.³⁰ Kovács Józsefné 2006-ban a makói múzeumnak ajándékozta gyűjteményét; mintegy ezer szűrt sablont, elkészült és félkész terítőt.³¹

részlet: Makó monográfiája 3. Makó néprajza Makó, 2008. 458. oldal

Vargáné Nagyfalusi Ilona: Emlékező sorok

Megjelent az Apátfalvi Hírmondó 2017. szeptemberi számának 11. oldalán. Felkerült az apátfalvi korrajz című internetes oldalra is.

1927-ben született Langó Terézia, Terike néni, aki egész életében Apátfalván lakott, s akit apátfalvi fehérhímzés „apostolának” nevezhetünk.

Terike néni gyermekkorában még a hagyományos háromosztatú vályogházakban éltek az apátfalviak, tisztaszobáikban felvetős ágyak magasodtak. Az asszonyok még nagy farban igyekeztek a szentmisére, kezükben a fehérhímzéses imakönyvtakarókkal. Ám a „kivetkőzés”, a viselet elhagyása már Apátfalvára is jellemző volt. Nem értékelték igazán az örökséget, mindenki a modernet, a másét tartotta értékesnek.

Terike néni gyönyörűen tudott kézimunkázni, 1970-ben Makón, kézimunka kiállításon, szalaghorgolósasztalterítőjével első díjat érdemelt ki. Ez után kérte fel Sánta Valika a nőbizottság tagja, hogy legyen a TSZ-ben dolgozó asszonyok hímző szakkörének a vezetője. Terike néni eljárt továbbképzésekre, ahol megismerkedett a befutott népművészekkel, és megtanulta a mintakészítést is. Mindig nagy hangsúlyt fektetett az eredeti mintákra, a hiteles színhasználatra, a minőségi hímzésre.

Meglepődve tapasztalta, hogy a Csongrád Megyei Hímző Szakkörben milyen sok apátfalvit hímeznek. Ekkor jött neki belülről a felismerés, hogy „*de szép volt annak idején a felvetős ágy. Három menyecske került a házhoz, 3x8 hímzett párna felvetve sorban a tisztaszobában. Gyönyörű volt, én még láttam eredetiben.*” – mondta egy beszélgetésünkben.

Ettől kezdve azon is munkálkodott, hogy „*terjedjen a fehérhímzés, hogy meglássák benne a szépet, az értékeset*”.

Terike néni és a makói Kovács Józsefné hímző-körvezetők részvételével elkezdődött a régi terítők, párnavégek ingek gyűjtése, archiválása Kiszomboron, Apátfalván, Tápén és Makón.

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Az apátfalvi fehérhímzés továbbélése szempontjából Terike néninek köszönjük, hogy Apátfalván a hímző szakkörben a már majdnem feledésbe menő fehérhímzést megtanította az asszonyoknak. A hímzésminták gyűjtésével melyet a múzeumok őriznek értékmegőrző munkát végzett. Az eredeti minták újratervezésében, a megváltozott életkörülményekhez való alkalmazásban is jeleskedett. Harminc évig volt a hímző szakkör vezetője. 1998-ban az akkori képviselőtestülettől, munkája elismerésül „Apátfalva községért” kitüntetést kapott.

A hímző társak, a szakkörök tagjai, a szakma, a múzeumi gyűjtemények vezetői, a néprajzosok és a volt ismerősök mind szeretettel gondolunk Terike néniire, megköszönve a fehérhímzésért végzett felbecsülhetetlen munkát.

Emlékét megőrizzük, munkáját folytatjuk.

Nyugodjék örök békében!

2017. szeptember Vargáné Nagyfalusi Ilona

Apátfalva Község Önkormányzata tisztelettel és hálával búcsúzik Langó Istvánné, Langó Teréziától, Terike nénitől, aki egyik legnagyobb örökségünk, az apátfalvi fehérhímzés fennmaradásáért oly sokat tett.

Hálásan köszönjük Terike néni! Nyugodjék békében!

Pátfalváért Egyesület:

Pátfalvi Nagyharang III. évf. 2. szám, 2017. december, 1. oldal.

A „lámpás” Langóné Terikére emlékezünk

Nem volt pedagógus, mégis Gárdonyi „Lámpás” című kisregénye jutott eszembe róla, amikor pár hónappal ezelőtt utolsó útjára kísértük az apátfalvi temetőben.

1981-ben ismertem meg Terikét, hiszen a helyi kézimunka szakkör vezetője volt. Közel húsz évig dolgoztunk együtt. Sokat beszélgettünk az életéről, a Langó kápolnáról, hiszen az is a családjához kötődik és természetesen Apátfalváról.

Megtiszteltetés volt számomra, hogy többször elmehettem hozzá és ott megmutatta féltve őrzött kincseit. A gyönyörű hímzéseket, nemcsak az apátfalvit, és azokat a tárgyakat is, amit összegyűjtött a múlt háztartásából és a mezőgazdasági munkából. Nagyon büszke volt a ruhadarabokra: ing, menyasszonyi ruha, teshónálló, stb. amit a múltunk apátfalvi embere viselt.

Tevékenysége alatt több százan tanulták meg tőle a nem egyszerű pátfalvi fehérhímzést, de minden évben más-más tájegység hímzéskultúráját is.

Szerény ember volt, hiszen soha sem dicsekedett azzal a sok-sok elismeréssel, melyet megyei és országos bemutatókon, kiállításokon kapott az általa vezetett csoport. Tudom, hogy örült a falutól kapott megtisztelő címnek is.

Elhivatott ember volt, mert mindig ragaszkodott ahhoz, hogy az elkészülő terítőt, vagy öltözéket díszítő motívum csak az eredeti szerint, autentikusan készülhet el.

Hogy gyönyörűen hímzett, az egy született adottsága volt, de hogy gyűjtött is mellette, az Apátfalva iránti szeretetét mutatta, hiszen az a felnövekvő generációnak szólt.

Soha nem felejttem el, milyen boldog volt, amikor a néptáncosokat meglátta az általa tervezett kalocsai ruhában. Nagyon örült a „kék könyvnek” (monográfia), amikor meglátogattuk...

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Értékelte az egyesület Szigetházban végzett helytörténeti munkáját és nekünk nagy büszkeség, hogy az általa összegyűjtött, a tradicionális múlt tárgyi örökségét nekünk adta át. Nem tudtuk, tudjuk eléggé megköszönni. Nagyon vigyázunk rá az Eszterlánc Házban is.

Drága Terike!

„Lámpás” voltál, tanító, gyűjtő, átörökítő, sokat köszönhet Neked Apátfalva.
Nyugodj örök békében, emléked megőrizzük!

Móricz Ágnes

Fotó Móricz Ágnes